

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Mvndvs Et Mvndi Partes, Divinæ Bonitatis Ac Ivstitiæ
Præcones**

Stengel, Georg

Ingolstadt, 1645

§. 4. Cæli aspectus & pulchritudo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52365)

Poëtis non temerè Pandoram vocari, quasi
πάτρα Δωρομέγνυ, id est, omnia largientem,
 vel jucunda, vel necessaria; non his aut illis,
 sed omnibus, quaecunque sortita fuit animam.
 Certè si cui daretur adulto verè pinnae alâs-
 que sumere, & è sublimi campos collésque in-
 spicere: quomodo illi herbas ferant & pabulū,
 hordeum & triticum, aliâsq; species varias; vel
 satas agrorum industria; vel sua sponte
 provenientes: hi verò folia frondésque, qui-
 bus densent arbores, simulque fructuum co-
 piam, quibus non solū arcetur inedia, sed &
 lassitudini succurritur, (nam olea fructus me-
 detur defatigatis corporibus; vinum modicè
 potum remittit vehementes dolores animi) pra-
 terea suaves aurae exhalantes è floribus, co-
 rūmque colores ineffabiles arte diuina pictura-
 torum: moxq; deflexis oculis ad arbores infra-
 giferas, contemplari seorsim siluestres populos,
 cedros, piceas abietes, quercuum robora pre-
 cerissima, ceterâsq; id genus materies, qua tum
 montes maximos, tum plerosq; pingues agros,
 radicibus eorum subjectos opacant: agnosceret
 indefessum terra semper iuuenescens vigorē.

§. IV.

Celi aspectus & pulchritudo.

Potuit Adamus è quatuor elementis,

& (à

& (à prædominio) è terra limòque formatus, quàm primùm factus est in animam viuentem, (hoc est, animal viuens, & videns) longè omnia maiore cum voluptate tueri. Vt primùm enim spirare, atque è pigra gleba animatus ambulare cœpit, velut peregrinus aliquis hospes in nunquam visam vrbe intrans, oculos ubique circumtulit, per hoc nouum, & inusitatæ elegantiaë theatrum; sedemque hinc Angelis, inde hominibus, immo vtrinq; vtrisque olim communem aspexit; deorsum virentem, sursum splendentem, & indefatigata cœlestium orbium officia voluentem; nusquam non certis æternisque legibus deuinctam miratus. Ac initio quidem, naturæ corporisque sui vtique fabricam secutus, vultum, ad cœlestes orbis, placuit attollere, vt oculis quoque rationem caperet eorum, quæ iam lucida mēte comprehendebat. Ibi ergo in octaua sphaera, suspexit velut innumerabiles stellas, quibus sapientissimus Artifex mixtim, & tanquam sine ordine, non tamen sine consilio, & summa arte, prouidentiaque cælum vndique, & vndique, iucundissima confusione, conspersit. Ibi vidit nocturnâ

Luna

Lunæ successionem, à fraternis occur-
sionibus lenè remissumque lumen mutuan-
tem; & modò occultam ab hominibus a-
mittendam agnouit, modò toto ore ter-
ris imminentem oculis rursus accipien-
dam vidit; accessionibus damnisque mu-
tabilem, semperque proximè dissimilem
futuram. Ibi obseruauit & reliqua quin-
que sidera ex indole sua, diuersis vijs, cæ-
lisque vagantia, & in contrarium præcipiti
mundo nitentia, propriòque motu, quasi
per chorùm, nunc horsum, nunc illorsum
tendentia, circulùmque suum completu-
ra, redituraque, per gyros, ad pristinam
stationem. Nec cælestium luminum mul-
titudinem tantùm miratus est, sed etiam
varietatem, situm, dispositionem, figuram-
que, ad arbitrium Astrologorum, mente
fabricandas. Ibi deprehendit Lunam, &
apparentiores fulgores è minoribus igni-
bus commendari; ibi cum lætitia laudauit,
minimæ magnitudinis stellas, quas vidit
velut aurea quædam puncta, in cæruleo
conopæo, pulcherrimè interlucere. Ho-
rum omnium siderum lucem, ex arte diui-
na, sensit non esse meridiani solis claritu-
dini parem, sed leniter illustrantem: cum
ita

ita splendor ad suauitatem temperatus, contemplantium obtutibus non officeret; & neque cursum astrorum olim obseruatos, neque nauigationum mensuram inde petitorios, esset fulgor nimis ardens perstricturus; stellæque singulæ virtutes suas, vel motu, vel luce, sine nocturnæ refrigerationis detrimento, possent commodius propagare. Laudauit tunc utique Adam mundi Conditozem, cum & posteri eius, eodem aspectu incensi, in diuinas laudes fuerint effusi. Suspexit ad astra Dauid, &

Ps. 148, 1.

canere cœpit: *Laudate Dominum de celis: laudate eum in excelsis. Laudate eum omnes Angeli eius, qui scilicet cœlestium orbium motibus præestis: Laudate eum omnes virtutes eius; quæ de stellis in terram descenditis, quæque plantas producitis, quarum vi maxima ac minima formantur; & ipsum adeo aurum intra celissimos mōtes, gemmæ in profundissimis vndis excoquantur. Assonant tres pueri, & iucundissimo, inter*

Dan. 3.

S. Ambros. cl. 4.

Hexæm.

2. p. 2.

incendia, tricinio acclamant: Benedicite stelle Domino. D. autem Ambrosius omnes jubet in cælum suspicere, & contueri, quomodo per Lunæ, ac stellarum fulgorem cælum velut quibusdam floribus coronatum, ita igni-

tis luminaribus micet, ut Paradiso putes ver-
nante depictum, spirantium rosarum viuis mo-
nibus renitere. Vnde & a plerisque ornamentū
cali est nuncupatum, eò quòd sit stellarum mo-
nile pretiosum. Seneca Ethnicus homo, ipse
mundus, ait, quoties per noctem ignes suos fu-
dit, & stellarum tantum innumerabilium
refulsit, quem non intentum in se tenet? Te-
nuit igitur utique & primum omnium pa-
rentem, ac sine corruptionis adhuc ca-
lignè sapientem.

Senec.
lib. 4. de
benef.
cap. 23.

§. V.

Solis nobilissima formositas.

Sed nihil est magis tunc admiratus,
quàm, quòd erat in mundo clarissimum,
ipsum scilicet roscum solem, qui est, ut ait
S. Pater, oculus mundi, jucunditas diei, cali
pulchritudo, natura gratia, præstantia creatu-
re, & ut ait Poëta: sereni maximum mundi
decus; qui omnia virtute implet, terras die
illustrat, homines & pecudes pulchritudine
recreat; cali spirabile lumen; cor vniuersi; vi-
ta colorum; in cuius globum lux omnis est
collecta; à quo ceu fonte fulgor omnis in
lunam & stellas longè latè que dimanat.
Qui certis dimensum partibus orbem per duo-
dena regit, nitidus, citus, aureus astra: qui

S. Am-
bros lib.
cit. c. 1.
Senec. in
Hippol.

Virgil.
4. Georg.